

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Marie Turkové v právní věci žalobce: **JUDr. R. K.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 11. 2007, č. j. 22 Ca 366/2006 – 23,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) se žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) domáhala, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 11. 2007, č. j. 22 Ca 366/2006 – 23, kterým bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 16. 8. 2006, sp. zn. X (dále též „napadené rozhodnutí“), a věc jí byla vrácena k dalšímu řízení. Krajský soud v Ostravě (dále jen „krajský soud“) totiž shledal napadené rozhodnutí stěžovatelky nezákonným, neboť je v rozporu s účelem § 9 zák. č. 357/2005 Sb., kterým je odškodnění osob, které prokazatelně byly účastny národního boje za osvobození po dobu kratší tří měsíců. Stěžovatelka totiž ve svém rozhodnutí dospěla k závěru, že osoba, která nenabyla status účastníka národního boje za osvobození podle § 1 zák. č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození (dále jen „zák. č. 255/1946 Sb.“), z důvodu kratší doby činnosti než 3 měsíce, nemůže být oprávněnou osobou podle § 9 zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů (dále jen „zák. č. 357/2005 Sb.“), a proto jí nepřísluší jednorázová peněžní částka podle § 12 zák. č. 357/2005 Sb.

Proti napadenému rozhodnutí stěžovatelky podal žalobce **žalobu**, v níž namítl, že i když se účastnil domácího hnutí směřujícího přímo k osvobození republiky Československé po dobu kratší tří měsíců, a nesplňuje tak podmínku pro vydání osvědčení podle § 8 odst. 2 zák. č. 255/1946 Sb., vztahuje se na něj § 9 a násl. hlavy třetí části první zák. č. 357/2005 Sb. Připomněl, že podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb. náleží jednorázová peněžní částka těm účastníkům národního boje za osvobození, kterým nebyla dosud poskytnuta, neboť to pro ně zákony neumožňovaly z důvodu rozhodné doby kratší než 3 měsíce. Podle názoru žalobce tedy předmětná jednorázová peněžní částka přísluší těm účastníkům národního boje za osvobození, kteří se účastnili v odbojovém hnutí kratší dobu než tři měsíce, a proto jim z důvodu nesplnění podmínky doby účasti alespoň tři měsíců na domácím hnutí nebylo vydáno osvědčení o účasti na národním boji za osvobození podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. Podle žalobce nemůže být nepředložení tohoto osvědčení důvodem pro nepřiznání jednorázové peněžní částky podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb., protože by nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky byl a priori nedosažitelný a citovaná ustanovení zák. č. 357/2005 Sb. by postrádala smysl. O tomto závěru svědčí podle něj i ustanovení § 11 odst. 1 zák. č. 357/2005 Sb. a § 4 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 (dále jen „zák. č. 261/2001 Sb.“), podle nichž mohou oprávněné osoby, které nesplňují podmínku účasti na domácím hnutí po dobu tří měsíců, a proto jim nebylo vydáno osvědčení o účasti na národním boji za osvobození, doložit doklady, které toto osvědčení nahrazují nebo tyto skutečnosti osvědčují. Podle žalobce tím zákon jednoznačně připouští předložení jiných dokladů než je status účastníka národního boje za osvobození, čímž se však stěžovatelka ve svém rozhodnutí vůbec nezabývala. Podotkl, že svou účast na domácím hnutí směřujícím přímo k osvobození republiky prokázal předložením ověřených výpovědí F. H., A. Š. a A. Ch., z nichž Ministerstvo obrany České republiky má za prokázané, že se žalobce účastnil domácího hnutí od 15. 3. 1939 do 14. 5. 1939, avšak osvědčení o účasti na národním boji za osvobození mu nevydalo, protože se účastnil boje kratší dobu než tři měsíce. Svou účast na domácím hnutí směřujícím přímo k osvobození republiky tedy jednoznačně prokázal, a proto má nárok na jednorázovou peněžní částku podle § 12 odst. zák. č. 357/2005 Sb., podle kterého jednorázová peněžní částka pro účastníka národního boje za osvobození za účast v tomto boji trvající méně než 3 měsíce činí 30 000 Kč. Napadené rozhodnutí stěžovatelky je tak v rozporu s účelem a smyslem zák. č. 357/2005 Sb., a je tedy nezákonné. Z těchto důvodů navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil.

Stěžovatelka ve svém vyjádření k žalobě uvedla, že z dikce ustanovení § 9 zákona č. 357/2005 Sb. jednoznačně vyplývá, že oprávněnými osobami ve smyslu § 9 zák. č. 357/2005 Sb. nemohou být ti, kdo nenabýlí status účastníka národního boje za osvobození. Účastníkům domácího či zahraničního hnutí, jejichž činnost trvala méně než tři měsíce a kteří tedy nesplnili náležitosti stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) zák. č. 255/1946 Sb., protože se účastnili zahraničního nebo domácího hnutí směřujících přímo k osvobození republiky kratší dobu než tři měsíce, nemůže být poskytnuta jednorázová peněžní částka podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb., neboť na ni mají nárok pouze účastníci národního boje za osvobození. Skutečnost, že žadatel byl účastníkem národního boje za osvobození je totiž obligatorní podmínkou nároku na jednorázovou peněžní částku ve smyslu § 9 a násl. zák. č. 357/2005 Sb., na niž mají nárok pouze účastníci národního boje za osvobození, kterým nebyla poskytnuta, neboť to pro ně neumožňoval zákon č. 255/1946 z důvodu rozhodné doby kratší než tři měsíce. Vydání osvědčení o účasti na národním boji za osvobození podle § 8 odst. 1 zák. č. 255/1946 Sb. je podle stěžovatelky hmotněprávní podmínkou vzniku nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb., a proto pokud nebylo žalobci vydáno, nemůže

existovat ani žádný doklad, který by jej nahrazoval či osvědčoval. Stěžovatelka navrhl, aby krajský soud žalobu zamítl z důvodu, že žalobce není osobou oprávněnou ve smyslu § 9 zák. č. 357/2005 Sb., protože nenabyl status účastníka národního boje za osvobození.

Žalobce v replice k vyjádření stěžovatelky uvedl, že zák. č. 357/2005 Sb. je k zákonu č. 255/1946 Sb. zákonem speciálním a § 9 zák. č. 357/2005 Sb. tak modifikoval rozhodnou dobu pro přiznání jednorázové peněžní částky na dobu kratší než tři měsíce. Právní úprava pro vydání osvědčení podmíněná alespoň tříměsíční soustavnou činností v domácím hnutí však zůstala nezměněna, což vylučuje možnost získat požadované osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. Podle žalobce je tento rozpor řešen v § 11 odst. 1 zák. č. 357/2005 Sb., když umožňuje předložit doklady, které osvědčují tyto skutečnosti. Ohradil se proti výkladu stěžovatelky, který vylučuje z přiznání nároku na jednorázovou peněžní částku účastníky domácího hnutí, kteří se účastnili národního boje za osvobození méně než tři měsíce, neboť právě jim přiznává ustanovení § 9 zák. č. 357/2005 Sb. jednorázovou peněžní částku.

Krajský soud ve svém zrušujícím rozsudku uvedl, že z ustanovení § 9 zákona č. 357/2005 Sb. jednoznačně vyplývá, že smyslem hlavy třetí části první zák. č. 357/2005 Sb. je poskytnout odškodnění osobám, jimž nebyla jako účastníkům národního boje dosud poskytnuta jednorázová peněžní částka, protože zák. č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 a zák. č. 261/2001 Sb. stanovil rozhodnou dobu pro poskytnutí dávky minimální dobu tři měsíce. Účelem těchto ustanovení zák. č. 357/2005 Sb. je tedy odškodnění těch osob, které byly prokazatelně účastny národního boje za osvobození po kratší dobu než tři měsíce, protože právě tyto osoby nebyly odškodněny předchozími zákony. Podle krajského soudu je výklad stěžovatelky, že oprávněnými osobami jsou jen držitelé osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. v rozporu s § 9 a násl. zák. č. 357/2005 Sb. Oprávněná osoba totiž může podle § 11 zák. č. 357/2005 Sb. prokázat svůj nárok buď osvědčením vydaným podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. nebo předložením dokladů, které toto osvědčení nahrazují nebo tyto skutečnosti osvědčují. Doklady nahrazující osvědčení nebo osvědčujícími skutečnostmi v osvědčení mohou být podle § 51 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „správní řád“), mohou být všechny důkazní prostředky, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Předložením ověřených listin s výpověďmi F. H., A. Š. a A. Ch. a výpisu z archivních dokladů Okresní soudní věznice Vsetín jsou podle krajského soudu dostatečně osvědčené žalobcem uvedené skutečnosti, a proto dospěl k závěru, že žalobci vznikl nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb. Z těchto důvodů krajský soud podle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadené rozhodnutí stěžovatelky pro nezákonnost a podle § 78 odst. 4 s. ř. s. jí vrátil věc k dalšímu řízení. Rozhodl také o náhradě nákladů řízení.

Proti tomuto rozhodnutí krajského soudu podala stěžovatelka z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) kasační stížnost, v níž namítla, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku týkající se vzniku nároku na jednorázovou peněžní částku podle zák. č. 357/2005 Sb., protože žalobce nenabyl a ani nemohl nabýt statusu účastníka národního boje za osvobození podle § 1 bodu 1 písm. e) zák. č. 255/1946 Sb., když se soustavně účastnil domácího hnutí kratší dobu než tři měsíce. Ze znění § 9 zák. č. 357/2005 Sb. je však zřejmé, že status účastníka národního boje za osvobození je jednou z obligatorních podmínek nároku na jednorázovou peněžní částku. Stěžovatelka uvedla, že znění § 9 zák. č. 357/2005 Sb. neumožňuje, aby nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky vznikl osobě, která se účastnila domácího hnutí směřujícího přímo k osvobození republiky a připomněla, že na tuto skutečnost upozorňovala již v průběhu legislativního procesu. Ohradila se však proti tomu, aby vymezený osobní rozsah daného zákona, který stanoví podmínky vzniku nároku, rozšiřoval kdokoli jiný než zákonodárce.

Stěžovatelka dále krajskému soudu vytkla, že doklady předložené žalobcem považoval za doklady nahrazující osvědčení nebo osvědčující skutečnosti v osvědčení. Vzhledem k tomu, že existence osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. je hmotněprávní podmínkou vzniku nároku na jednorázovou peněžní částku podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb., tak je nutné jej předložit, příp. předložit jiný doklad, který by osvědčení obsahově nahrazoval. Protože žalobci nebylo předmětné osvědčení vydáno z důvodu nesplnění stanovených podmínek, nemůže existovat ani žádný doklad, který by nahrazoval nikdy nevydané osvědčení. V této souvislosti odkázala na obdobné závěry, ke kterým dospěl Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 7. 8. 2003, č. j. 6 A 530/2000 - 27. Stěžovatelka namítla, se pokud by měla postupovat podle závěrů krajského soudu, tak by musela vyplatit jednorázovou peněžní částku každé osobě, která by se označila za účastníka domácího či zahraničního hnutí, přestože by nenabyla statusu účastníka národního boje za osvobození. Podotkla také, že i ze samotného názvu zákona č. 357/2005 Sb. je zřejmé, že část týkající se jednorázové peněžní částky se vztahuje pouze na některé účastníky národního boje za osvobození.

Z těchto důvodů nemůže být žalobce osobou oprávněnou ve smyslu ustanovení § 9 zák. č. 357/2005 Sb., a proto stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Žalobce se ve vyjádření ke kasační stížnosti ohradil proti závěru stěžovatelky, že obligatorní podmínkou pro uplatnění nároku na jednorázovou peněžní částku podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb. je předložení osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. Uvedl, že vydání osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. je hmotněprávní podmínkou pro vznik nároků stanovených v zák. č. 255/1946 Sb., nezakládá však nárok na jednorázovou peněžní částku podle zák. č. 357/2005 Sb. Zák. č. 357/2005 Sb. je totiž speciálním zákonem k zák. č. 255/1946 Sb., a ustanovení části první hlavy třetí zák. č. 357/2005 Sb. tedy nově vymezují okruh osob, kterým je přiznáván příslušný nárok. Nově je tedy přiznán nárok na jednorázovou peněžní částku těm osobám, kterým nebyla žádná peněžní částka poskytnuta, protože se účastnily národního boje za osvobození kratší dobu než 3, resp. 2 měsíce. Protože těmto osobám nemohlo být vydáno osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb., mohou svůj nárok prokázat předložením dokladů, které toto osvědčení nahrazují nebo tyto skutečnosti osvědčují. Žalobce podle svého názoru takové doklady předložil, když i podle stanoviska Ministerstva národní obrany lze mít ze zaslaných dokladů za prokázané, že se žalobce účastnil na domácím hnutí a jediným důvodem pro nevydání osvědčení je skutečnost, že se jej účastnil kratší dobu než tři měsíce.

Žalobce také odmítl tvrzení stěžovatelky, že by musela vyplatit jednorázovou peněžní částku každé osobě, která by se označila za účastníka domácího či zahraničního hnutí s tím, že každý je oprávněn domáhat se svých práv a je na příslušném orgánu, aby posoudil, zda mu příslušné právo či nárok náleží či nikoli. Stěžovatelce také vytkl, že její výklad a aplikace části první hlavy třetí zák. č. 357/2005 Sb. vede k bizarní situaci, kdy speciální zákon na straně jedné přiznává určité hmotné právo i těm účastníkům, kteří byli v odboji činní kratší dobu než tři měsíce, avšak zároveň jim toto právo nepřiznává, neboť jim nebylo vydáno osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb., protože se neúčastnili odboje alespoň tři měsíce. Takový výklad stěžovatelky činí zákonem č. 357/2005 Sb. stanovený nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky pouze nárokem fiktivním, a zákon č. 357/2005 Sb. by tak zcela postrádal smysl. Z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud potvrdil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 11. 2007, č. j. 22 Ca 366/2006 – 23.

Ve správním spise jsou založeny zejména listiny s potvrzeními F. H., A. Š. a A. Ch., že se žalobce účastnil národního boje za osvobození v době od 15. 3. 1939 do 14. 5. 1939 a výpis z archivních dokumentů Okresní soudní věznice Vsetín, podle nichž byl žalobce vězněn od 15. 5. 1939 do 15. 6. 1939. Dále správní spis obsahuje rozhodnutí Ministerstva obrany České republiky ze dne 27. 1. 2006, č. j. 360369/05/2006/R-7542, kterým byl zamítnut rozklad žalobce proti rozhodnutí ředitele Odboru mimorezortní spolupráce Ministerstva obrany ze dne 5. 1. 2006 o nevydání osvědčení o účasti žalobce na národním boji za osvobození podle § 8 odst. 2 zák. č. 255/1946 Sb., rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 16. 8. 2006, č. j. X, kterým byla zamítnuta žalobcova žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle části první hlavy třetí zák. č. 357/2005 Sb. a stanovisko České správy sociálního zabezpečení k případu žalobce ze dne 31. 10. 2006 zaslané Veřejnému ochránci práv.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému rozsudku přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud uvádí, že stížnostní důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. je dán tehdy, když soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis, než měl správně použít, a pro toto pochybení je výrok soudu v rozporu s příslušným ustanovením toho kterého právního předpisu, nebo tehdy, když byl soudem sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci, nebo je sice učiněn správný právní závěr, ale v odůvodnění rozhodnutí je nesprávně prezentován.

Podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb. se část první hlava třetí vztahuje na osoby stanovené v § 1 zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění zákona č. 261/2001 Sb., a v § 1 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, kterým dosud nebyla jednorázová peněžní částka poskytnuta, neboť to pro ně tyto zákony z důvodu rozhodné doby kratší než 3 měsíce, respektive u československých partyzánů kratší než 2 měsíce, neumožňovaly (dále jen "oprávněné osoby").

Podle § 1 odst. 1 písm. e) zák. č. 255/1946 Sb. je účastníkem národního boje za osvobození mimo jiné ten, kdo se zúčastnil aspoň 3 měsíce soustavnou činností zahraničního nebo domácího hnutí, směřujícího přímo k osvobození republiky Československé, nebo Slovenského národního povstání třeba po dobu kratší takovým způsobem, že tato činnost přivedla nebo byla prokazatelně způsobila přivodit jemu nebo jeho rodině újmu na životě, osobní svobodě nebo zdraví. Podle § 8 odst. 1 zákona č. 255/1946 Sb. práva podle tohoto zákona (tj. podle zák. č. 255/1946 Sb. - pozn. NSS) může uplatnit jen osoba, které bude vydáno osvědčení o účasti na národním boji za osvobození.

Ustanovení § 11 odst. 1 zák. č. 357/2005 Sb. stanoví, že oprávněná osoba uvedená v § 9 předloží ověřený opis osvědčení vydaného podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb., popřípadě dokladů, které toto osvědčení nabrazují nebo tyto skutečnosti osvědčují, nebo ověřený opis potvrzení vydaného podle § 5

zákona č. 34/1946 Sb., jímž se vymezuje pojem "československého partyzána", a další ověřené doklady osvědčující nárok, pokud je k tomu orgán příslušný k vydávání rozhodnutí vyžve, anebo rozhodnutí o úplném či částečném zrušení rozhodnutí o jejich věznění.

Podle § 10 odst. 1 zák. č. 357/2005 Sb. mají *oprávněné osoby nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky (dále jen "nárok"), jejíž výše podle § 12 odst. 1 činí pro účastníka národního boje za osvobození za účast v tomto boji trvajícím méně než 3 měsíce 30 000 Kč.*

Aby bylo možné právní normy řádně aplikovat, je třeba je správně vyložit. Výklad (interpretace) právních norem je proces, v němž je právnímu textu přiřazován význam. Nástrojem interpretace jsou jednotlivé výkladové metody. Prvním krokem při výkladu psaného textu je aplikace jazykových pravidel, tj. jazykový výklad. Pokud jazykový výklad nevede k jednoznačnému a smysluplnému cíli, je třeba k jeho interpretaci použít ostatní výkladové metody. Nejvyšší správní soud v této souvislosti zdůrazňuje, že právo není samoučelným systémem, ale je dílem zákonodárce, který jím chce z nějakého důvodu dosáhnout určitého cíle. Legislativní činnost je totiž v podstatě hledáním nástrojů k dosažení chtěného účelu, cíle, a proto je třeba při nalézání práva hledat takový výklad, který je nejzpůsobilejším k dosažení sledovaného účelu, resp. cíle. Přičemž v rámci výkladu právních předpisů je mimo jiné nutné přihlídnout k důvodu, z jakého zákonodárce vydal příslušné ustanovení, přičemž je nezbytné vycházet z presumpce tzv. racionálního zákonodárce. Pokud tedy jazykový výklad právního textu je v rozporu s cílem, kterého chtěl zákonodárce dosáhnout nebo je-li interpretované ustanovení nejasné, je třeba vybrat z několika možných výkladů ten, kterým lze tento účel nejlépe dosáhnout.

Nejvyšší správní soud sice připouští, že pouhým jazykovým výkladem je možné při logické správnosti dospět k závěru, který učinila stěžovatelka, že oprávněnými osobami podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb. nemohou být osoby, které se účastnily boje za národní osvobození jako účastníci zahraničního nebo domácího hnutí přímo směřujícího k osvobození republiky Československé kratší dobu než 3 měsíce, a proto nenabývaly status účastníků národního boje za osvobození podle § 1 zák. č. 255/1946 Sb., a kterým z tohoto důvodu nebylo vydáno osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. Tento stěžovatelčin výklad části první hlavy třetí zákona č. 357/2005 Sb. však vede k závěru, že se tato ustanovení nevztahují na žádné osoby účastnící se národního boje za osvobození s výjimkou úzkého a specifického okruhu osob spadajícího pod § 1 odst. 1 bod 1 za podmínky § 2 odst. 1 bod 2 zák. č. 255/1946 Sb., které vstoupily do československé armády po únoru roku 1945, nebyla-li jim již dříve vyplacena jednorázová peněžní částka (viz str. 5 jejího stanoviska ze dne 31. 10. 2006 zaslané Veřejnému ochránci práv) a teoreticky v určitých případech některé další osoby, o nichž však ani stěžovatelka nemá konkrétní informace, neboť doba tří měsíců je výslovně či implicitně předpokládána u všech ostatních skupin.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti podotýká, že znění § 9 zák. č. 357/2005 Sb. je však obecné a dopadá na všechny osoby uvedené v § 1 zák. č. 255/1946 Sb. (na nějž odkazuje § 1 zák. č. 39/2000 Sb. a § 1 zák. č. 261/2001 Sb.) a je z něj zřejmé, že zákonodárce měl v úmyslu prolomit podmínku rozhodné doby tří, resp. dvou měsíců pro vznik oprávnění na poskytnutí jednorázové peněžní částky vůči většímu okruhu osob a nikoli pouze takto velice úzce specifikované skupině osob čítající jen několik jednotlivců. V opačném případě by zákonodárce jistě vymezil okruh osob konkrétněji a formuloval by přesněji dosah těchto ustanovení. Protože tomu tak není, je třeba ustanovení § 9 zák. č. 357/2005 Sb. interpretovat širěji, neboť tento závěr vyplývá z jazykového a účelového výkladu, který se vzájemně podporuje.

Podle Nejvyššího správního soudu je účel části první hlavy třetí zákona č. 357/2005 Sb. jasně vyjádřen v jádru jejich ustanovení. Ustanovení § 9 zák. č. 357/2005 Sb. je s ohledem

na zásadu *lex posterior* nepřímou novelou ustanovení zák. č. 39/2000 Sb., 261/2001 Sb. a zák. č. 255/1946 Sb., když výslovně upravuje podmínky stanovující nově okruh oprávněných osob, které mají nárok na peněžitou dávku podle § 12 zák. č. 357/2005 Sb. Oprávněnými osobami podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb. tedy jsou ty osoby, kterým dosud nebyla jednorázová peněžní částka poskytnuta, neboť to pro ně tyto zákony neumožňovaly z důvodu rozhodné doby kratší než 3 měsíce, resp. u československých partyzánů kratší než 2 měsíce. Z výše uvedeného vyplývá, že **smyslem části první hlavy třetí zákona č. 357/2005 Sb. je poskytnout odškodnění osobám, které byly prokazatelně účastny národního boje za osvobození po kratší dobu než tři měsíce, a kterým z tohoto důvodu nebylo možné citovanými zákony poskytnout jednorázovou peněžní částku.**

Stěžovatelčíným výkladem však nemůže být dosaženo výše uvedeného účelu, resp. cíle, tj. odškodnit osoby, které dosud nebyly odškodněny z důvodu rozhodné doby kratší než tři měsíce, neboť takový výklad neumožňuje poskytnout jednorázovou peněžní částku v podstatě žádné osobě, která se účastnila národního boje za osvobození po kratší dobu než tři měsíce, a které dosud nebyla poskytnuta jednorázová peněžní částka, což sama stěžovatelka do značné míry na str. 5 její kasační stížnosti připouští. V této souvislosti považuje Nejvyšší správní soud za vhodné připomenout náleží Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, v němž vyslovil obecný závěr, že „jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně nebo v důsledku nevzdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity“.

Interpretace těchto ustanovení zák. č. 357/2005 Sb. pouze jazykovým výkladem nevede k jednoznačnému cíli, případně je takový výklad neúčelný, když by uvedená ustanovení postrádala smysl a tedy opodstatněnost své existence, neboť by jí nebylo možné přiřadit žádný rozumný smysl, případně by neumožňovala dosáhnout stanoveného cíle. Krajský soud proto za předpokladu racionálního zákonodárce správně zjistil smysl, účel a cíl části první hlavy třetí zákona č. 357/2005 Sb. Ustanovení § 9 zák. č. 357/2005 Sb. poté vyložil tak, aby bylo možné dosáhnout jeho účelu, tj. aby bylo možné poskytnout odškodnění osobám, které prokazatelně byly účastny národního boje za osvobození, avšak po dobu kratší tří měsíců.

Za tohoto stavu nelze ani dospět k závěru, že vydání osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. je hmotněprávní podmínkou vzniku nároku na jednorázovou peněžní částku podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb., neboť toto osvědčení bylo vydáno jen těm, kteří splňovali podmínky stanovené v zák. č. 255/1946 Sb., v případě žalobce i podmínku dobu účasti na odbojovém hnutí delší než tři měsíce. Protože účelem části první hlavy třetí zákona č. 357/2005 Sb. je poskytnout peněžní částku i těm osobám, kterým dosud nebyla poskytnuta, neboť to pro ně tyto zákony neumožňovaly z důvodu rozhodné doby kratší než 3 měsíce, je nutné vyložit část první hlavu třetí zák. č. 357/2005 Sb. tak, že se vztahuje na osoby, které se účastnily boje za národní osvobození a splňovaly veškeré podmínky stanovené v § 1 zákona č. 255/1946 Sb., na něž odkazují zák. č. 39/2000 Sb. a zák. č. 261/2001 Sb., s výjimkou délky rozhodné doby. Délka doby účasti na národním boji za osvobození tak není podmínkou vzniku nároku na jednorázovou peněžní částku ve smyslu § 12 zák. č. 357/2005 Sb., a proto nevydání osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. pouze z důvodu nedostatečné délky doby nemůže mít vliv na splnění podmínek nároku na jednorázovou peněžní částku podle § 12 zákona č. 357/2005 Sb. O správnosti tohoto závěru svědčí i to, že § 11 zák. č. 357/2005 Sb. obsahuje vlastní pravidla, která stanovují jaké doklady je třeba předložit k osvědčení nároku podle § 12 tohoto zákona.

Odkaz stěžovatelky ohledně této otázky na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 8. 2003, č. j. 6 A 530/2000 - 27, je nesprávný, neboť závěry v něm uvedené se týkají výkladu zákona č. 39/2000 Sb., který poskytoval jednorázovou peněžní částku příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, kterým o tom bylo vydáno osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb., aniž by však jakkoli rozšiřoval okruh osob, kterým by zákonem stanovená jednorázová peněžní částka měla být vyplacena. Smyslem a cílem zák. č. 39/2000 Sb. totiž bylo ocenit osoby splňující podmínky § 1 zák. č. 255/1946 Sb., jimž bylo vydáno osvědčení podle § 8 tohoto zákona za jejich činnosti peněžní částkou. Naproti tomu smyslem zák. č. 357/2005 Sb. bylo, jak již bylo výše opakovaně uvedeno, poskytnout peněžní částku, byť v nižší výši, také dalším osobám, které se účastnily v boji za národní osvobození, avšak po kratší dobu než která byla podmínkou pro vznik oprávnění podle zák. č. 255/1946 Sb. a tedy i nároku na peněžní částku podle zák. č. 39/2000 Sb. a podle zák. č. 261/2001 Sb. Ustanovení § 9 zák. č. 357/2005 Sb. je tedy nutné interpretovat tak, že rozšiřuje okruh oprávněných osob i o osoby, kterým nebylo vydáno osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. pouze z důvodu nesplnění rozhodné doby.

Osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. tedy není hmotněprávní podmínkou vzniku nároku na jednorázovou peněžní částku podle § 9 zák. č. 357/2005 Sb. ve smyslu § 1 odst. 1 zák. č. 261/2001 Sb., ale je jen jedním z možných dokladů, které lze předložit k osvědčení nároku ve smyslu § 11 zák. č. 357/2005 Sb. Je zcela zřejmé, že okruh osob, které se účastnili národního boje za osvobození jako účastníci zahraničního nebo domácího hnutí směřujícího přímo k osvobození republiky Československé po dobu kratší než tři měsíce a kterým nevzniklo právo na jednorázovou peněžní částku, nemohli obdržet osvědčení podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. právě z důvodu rozhodné doby kratší než tři měsíce. Listiny, které předložil žalobce, jsou doklady, z nichž bylo možné osvědčit předmětný nárok podle § 10 odst. 1 za použití § 12 odst. 1 zák. č. 357/2005 Sb. Ostatně i v rozhodnutí Ministerstva národní obrany o nevydání osvědčení je uvedeno, že jediným důvodem bránícím vydání osvědčení v kategorii účastníků domácího hnutí je skutečnost, že období účasti na domácím hnutí trvalo kratší dobu než tři měsíce.

K výtce stěžovatelky, že pokud by měla postupovat podle závěrů krajského soudu, tak by musela vyplatit jednorázovou peněžní částku každé osobě, která by se označila za účastníka domácího či zahraničního hnutí, přestože by nenabyla statusu účastníka národního boje za osvobození, Nejvyšší správní soud podotýká, že každý se může domáhat svých, byť domnělých, práv. Nárok mu však vznikne až rozhodnutím správního orgánu, který rozhodne, zda jsou splněny veškeré zákonem stanovené náležitosti. Přitom povinností správního orgánu je posuzovat každý případ jednotlivě s ohledem na konkrétní okolnosti a zkoumat splnění podmínek vzniku nároku.

Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, a proto jí nenáleží právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 a contrario ve spojení s § 120 s. ř. s.) Žalobce, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.), je neuplatnil a z obsahu spisu ani nevyplývá, že by mu nějaké náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl, že se žalobci nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. října 2008

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu